

Ei tekemällä tehtyä uudistusta

Lukion äidinkielen päättökoetta on päätetty uudistaa: ylioppilastutkintolautakunnan äidinkielen jaos ryhtyy kehittämään koetta monipuolisemmaksi. Perusteluna muutostarpeelle on mm. esitetty, että nyky muodossaan äidinkielen ylioppilastutkinto mittaa turhan kapeaa aluetta. Lukion uusi kurssimuotoinen äidinkielen oppimääräsuunnitelma sisältää näet niin monenlaisia kirjoitustehtäviä, että esseetyyppinen kirjoitelma ei mittaa kaikkia taitoja.

Seuraavassa on poimittuna oppimääräsuunnitelmasta ne kirjoittamistehtävät, jotka eivät mielestäni sisälly tavanomaiseen ainekirjoitukseen: referaatti, muistiinpano, elämyksellinen ja seipiteinen kirjoittaminen, vastine, arvostelu, kirjallisuusanalyysi, eri tyylien kokeiluja, artikkelityyppisiä kirjoituksia. Muut oppimääräsuunnitelmassa mainitut kirjoittamisen lajit tulevat harjoitetuiksi nyky muotoisen ainekirjoituksen yhteydessä.

Anneli Vähäpassi on kirjoituksessaan »Näkökohtia yleissivistyksen käsitteestä ja ylioppilastutkinnosta» (Suomen kasvatus-tieteellinen aikakauskirja Kasvatus 13/1982) tarkastellut esseetyyppistä kirjoittamista. Kanadalaista tutkijaa referoiden Vähäpassi korostaa esseiden kirjoittamisen merkitystä kehittyvän ihmisen persoonallisuudelle: »Esseiden kirjoittaminen on keino heijastaa todellisuutta, parhaimmillaan myös keino luoda ja laajentaa sitä.» Heikoimmillaan aineidenkin kirjoittaminen on mallin mukaan kirjoittamista.

Mutta eikö referaatin, muistiinpanojen, arvostelun jne. kirjoittaminen ole vielä lähempänä mallin mukaan kirjoittamista? Nämä kirjoittamisen lajit käydään yhdessä

Äidinkielen opetus

kurssissa läpi, mutta kaikenlainen kirjoittaminen vaatii harjoittelua. Kokemuksesta voidaan jo sanoa, että kurssimuotoinen opiskelu karsii pahiten juuri kirjoittamis-harjoituksia. Mistä aika ja oppilaiden voimavarat monenlaisten kirjoituslajien harjoitteluun?

Päättökokeen uudistamiskokeilussa on lähdettykin kirjallisuuden tulkinnan puolelle. Oletetaan, että oppilaat pystyisivät lukion kirjallisuudenopetuksen jälkeen erittelemään ratkaisevassa kokeessa jonkin kaunokirjallisen tuotteen. Joku intomieli saattaa jopa esittää, että jokaisen lukiolaisen tulee osata etsiä teoksesta kuin teoksesta sen teema.

Tätä kautta ollaan menossa ojasta allikkoon. Virkkeessä julkaistut esimerkit näyttävät, millaisiin mahdottomuuksiin jouduttaisiin. Kirjallisuudenopetus jäykistyisi oikeaoppisten ratkaisujen opetteluun, ja äidinkielen päättökoe kävisi vielä epämääräisemmäksi, kuin miksi sen jo nyt monet kokevat.

Kehitettäköön äidinkielen päättökoetta esimerkiksi itseilmaisun tai vaikuttavan kielenkäytön puolelle. Tämä on mahdollista nykymuotoisessakin kokeessa laajentamalla otsikkojen aihepiiriä ohi tiedonalojen vaikkapa tunteiden ja kokemusten suuntaan.

ESKO PALO